

SÁROSI TÜNDE

Bevándorló gyermekek közoktatásbeli integrációja Franciaországban

A bevándorló gyermekek közoktatásbeli integrációja Franciaországban egy olyan fontos és aktuális kérdés, amely kapcsán a francia oktatási rendszer és társadalom egyaránt kihívásokkal néz szembe. Az elmúlt évtizedekben a migráció folyamatai erőteljesen befolyásolták a franciaországi iskolák demográfiai összetételét, és számos bevándorlócsalád került az országba. A bevándorló gyermekek integrálása a francia oktatási rendszerbe mind nyelvi, kulturális és szociális téren nehézségek elé állítja a folyamat szereplőit. A bevándorlók oktatása nem csupán az oktatási rendszer, hanem az egész társadalom számára kulcsfontosságú kérdés, hiszen hozzájárul a sokszínűség támogatásához és az esélyegyenlőség előmozdításához. A tanulmány célja, hogy mélyebb betekintést nyújtson a bevándorló gyermekek oktatásbeli helyzetébe Franciaországban. Bemutatja az integráció elősegítése érdekében bevezetett politikai intézkedéseket és programokat és elemzi azokat a kezdeményezéseket, gyakorlatokat, amelyek hozzájárulnak a sikeres oktatásban való részvételhez.

Kulcsszavak: bevándorlás, integráció, oktatás, esélyegyenlőség

Bevezetés

A bevándorlás mindig is egy fontos és összetett téma volt mind a társadalom, mind a politika számára. A jelenség az emberiség történelmében meghatározó szerepet játszott, hiszen ennek eredményeként különböző kultúrák találkoztak és keveredtek, ami gazdag sokféleséget hozott létre a világon. Ma, a globalizáció korában, a bevándorlás és a migráció még nagyobb mértékben határozza meg a társadalmak dinamikáját és jövőjét. Franciaország, mint Európa egyik vezető gazdasági és kulturális ereje számára a bevándorlás azonban nem csak lehetőségeket, hanem megpróbáltatásokat is rejt magában.

A bevándorló gyermekek közoktatásbeli integrációja Franciaországban egy olyan fontos és aktuális kérdés, amely komoly kihívások elé állítja a francia oktatási rendszert és a társadalmat egyaránt. Az elmúlt évtizedekben a migráció folyamatai erőteljesen befolyásolták a franciaországi iskolák demográfiai összetételét, és számos bevándorlócsalád került az országba, keresve a jobb élet, az anyagi biztonság, a magasabb szintű oktatás, a munkavállalás és a politikai menedékjog lehetőségeit (Harzoune, 2022). A bevándorló gyermekek integrálása a francia oktatási rendszerbe nehézségekbe ütközik mind a nyelvi, kulturális és szociális területeken.

A bevándorlók oktatása nem csupán az oktatási rendszer, hanem az egész társadalom számára kulcsfontosságú kérdés, hiszen hozzájárul a sokszínűség, a multikulturalizmus támogatásához és az esélyegyenlőség előmozdításához.

Jelen tanulmány célja a migrációs helyzet elemzése és azon politikai intézkedések és programok vizsgálata, amelyeket Franciaország az integráció elősegítése érdekében

vezetett be. A tanulmány mélyebb betekintést nyújt a bevándorló gyermekek oktatási helyzetébe Franciaországban és képet ad arról, hogyan lehetne tovább javítani az integrációs folyamatot.

A bevándorlás történeti háttere és jelenlegi helyzete Franciaországban

A külhonból hosszabb időre Franciaország területére érkező emberek nem mind bevándorlók. Sok országhoz hasonlóan, Franciaországban is elkülönített fogalmakként értelmezik a „bevándorló” és a „külföldi” kifejezéseket. A „bevándorló” fogalmát a francia Integrációért felelős Főtanács (Haut Conseil à l'intégration – HCI) határozta meg 1992-ben. Ezek alapján a bevándorló olyan „külföldön született személy, aki azzal a céllal érkezik Franciaországba, hogy ott tartósan letelepedjen. Egy bevándorló franciaországi tartózkodása alatt francia állampolgárságot szerezhethet.” (Decoufflé, 1998, p. 14). Megfigyelhető, hogy a francia sajtó gyakran azokat nevezi migránsoknak, akik menedékért folyamodnak és legtöbbször a közel-keleti polgárháborúk elől menekülnek az országba.

„Külföldi” az a személy, aki nem rendelkezik francia állampolgársággal, függetlenül attól, hogy hol született. A Franciaországban született kiskorúak szülei 13 éves korukban kérvényezhetik, hogy a kiskorú megkapja a francia állampolgárságot, amit különben 16 éves korától önállóan is megtehet (Centre d'observation de la population, 2020).

Ahhoz, hogy jobban megértsük a franciaországi migrációs és integrációs helyzetet, meg kell vizsgálnunk a bevándorlás különböző jellegzetességeit és trendjeit is, beleértve az országba érkezők származási helyét, okait, és azt, hogy az elmúlt évtizedek során hogyan változtak a bevándorlással kapcsolatos számadatok és tendenciák az országban.

Franciaországban a bevándorlás jelenségének vizsgálata és az integráció elősegítése és szabályozása azért is kulcsfontosságú kérdés, mert az Eurostat elemzésének adatai alapján 2021-ben az Európai Unió tagállamai közül Németország (874 400 fő) és Spanyolország (528 900 fő) után Franciaország fogadta a legtöbb bevándorlót (336 400 fő). Néhány kelet-európai ország kivételével, a covid világjárvány időszakától eltekintve, szinte minden tagállamban folyamatosan nő a bevándorlók összlétszáma (Eurostat, 2023).

A francia INSEE, az Országos Statisztikai és Gazdasági Tanulmányok Intézetének 2022. évi adatai alapján a francia lakosság 10,3%-a bevándorló. A becslések szerint a 64 millió főt számláló lakosságból 5,3 millió külföldi él Franciaországban. Ők a lakosság 7,8%-át teszik ki, melyből 4,5 millió bevándorló, azaz külföldön született. A többiek Franciaországban születtek, többségük kiskorú, akik nagykorúságuk elérésekor francia állampolgárrá válhatnak. A bevándorló népesség 35%-a, 2,5 millió franciaországi lakos külföldön született és már francia állampolgárságot kapott. A teljes bevándorló népesség (külföldiek és franciák) becsült száma így 6,8 millióra tehető, ami az össznépesség tizede (Insee, 2023a).

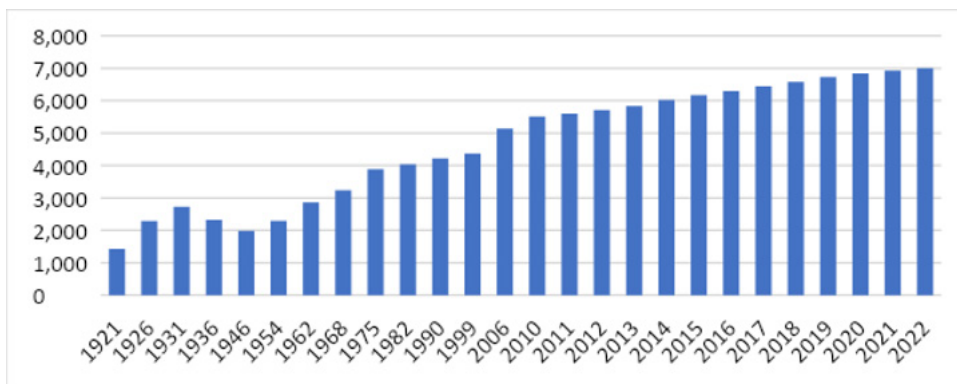
Franciaországban a bevándorló népesség számában és a teljes népesség százalékarányában is nagyobb 2022-ben (10,3%), mint bármikor azelőtt, 1946-ban (5,0%), 1975-ben (7,4%) vagy akár 2010-ben (8,5%) (Insee, 2023b). A bevándorlók számának

XX. század közepétől megfigyelhető folyamatos emelkedését a következő ábra szemlélteti (ld. 1. ábra):

1. ábra

A bevándorlók száma Franciaországban (ezer)

Forrás: saját szerkesztés, az Insee népszámlálások (2019-ben és 2020-ban kiigazított adatok) és népességbecslések alapján (Insee, 2023b)

2022-ben a Franciaországban élő bevándorlók 48,2%-a Afrikában, 32,3%-uk pedig Európában született. A bevándorlók leggyakoribb születési országa Algéria (12,5%), Marokkó (11,9%) és Portugália (8,2%). Emellett a bevándorlók leginkább Tunéziából (4,7%), Olaszországból (4,0%), Spanyolországból (3,5%) és Törökországból (3,3%) érkeznek. A bevándorlók közel fele e hét ország valamelyikéből származik (48%) (Insee, 2023a).

A migrációt leggyakrabban gazdasági, környezeti, politikai és társadalmi tényezők kombinációja befolyásolja. Az algériai bevándorlás hosszú múltra tekint vissza, amely az ország gyarmati és posztkoloniális múltjához kapcsolódik. Az 1970-es években a marokkói gazdasági bevándorlás volt jelentős, mely egészen a válság éveikig tartott, mikor a francia kormány úgy döntött, hogy a családgyesítés kivételével leállítja a bevándorlást. A Franciaországba irányuló portugál bevándorlás az 1960-as és 1970-es években volt leginkább megfigyelhető, mikor az emberek a diktatúra és a gazdasági nehézségek miatt menekültek el saját szülőhazájukból. Mára ez a típusú bevándorlás erősen lelassult, de a franciaországi portugál lakosság száma továbbra is jelentősnek mondható (Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer, 2020).

Az 1940-es és az 1970-es évek közepe között a bevándorlási hullámokban túlnyomórészt férfiak érkeztek az országba, akik a háború utáni újjáépítés, a Trente Glorieuses („Dicsőséges három évtized”) időszak munkaerő-szükségleteit fedezték. 1974-ben a romló gazdasági helyzet megfékezte a munkaerő-bevándorlást, és a családi bevándorlás jelensége lett megfigyelhető. Ettől az időponttól kezdve a nők aránya a bevándorlási áramlatokban növekszik, legtöbbször családgyesítés céljából érkeznek. 2022-ben a bevándorlók 51%-a nő, szemben az 1975-ös 44%-kal és az 1946-os 45%-kal (Insee, 2023a).

A 2018-as népszámlálás végleges adatai szerint Franciaországban a bevándorló népesség nagyobb arányban van jelen a nagy agglomerációval rendelkező megyékben és kevésbé a vidéki területeken, arányuk az Ile-de-France-ban (Párizs és környéke régió) a legmagasabb (19,8%) (Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer, 2020).

A bevándorlást és a menedékjogot segítő politikai intézkedések és intézményrendszer

Franciaországban a bevándorlást és a bevándorlók integrációját számos jogszabály és intézkedés szabályozza. Az ország bevándorlási jogszabályairól Franciaországban a Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (Ceseda) című jogszabály rendelkezik. Ez a jogszabály tartalmazza a bevándorlók beutazását, tartózkodását és státuszát szabályozó rendelkezéseket, valamint az állami hatóságok jogait és kötelezettségeit a bevándorlókkal kapcsolatban.

A jogszabály értelmében 2006 óta csak felnőtt külföldiek számára adnak ki tartózkodási engedélyt (Ceseda, Article L. 311-3, L. 321-4). A kiskorúak „Kiskorú külföldi állampolgárok úti okmánya” (DCEM – Document de circulation pour étranger mineur) elnevezésű dokumentumot kapnak, amely a szülei országban való tartózkodásához kapcsolódik. Ezt az okmányt a legalább három hónapos vízummal rendelkező, 18 éven aluli külföldi kiskorúak számára állítják ki, ha legalább az egyik szülő az ott tartózkodásra vonatkozóan rendezett jogi helyzetben van, vagy ha a gyermek családegyesítés céljából érkezett az országba.

Ideiglenes tartózkodási engedély kiadását családegyesítés okán, alkalmazotti-/munkavállalói vagy diák/tanuló jogviszony esetén igényelhetik az országba érkezők, valamint „Tehetségútlevéllel” rendelkezők (L. 315-1, L. 315-9) és nyugdíjasok (L. 317-1) esetében állítható ki az okirat. Az ideiglenes tartózkodási engedély legfeljebb egy évre szólhat.

A „tehetségútlevél” lényegében tartózkodási engedélyt ad a diplomával rendelkező, Franciaországba dolgozni érkező külföldiek számára a munkaszerződésben meghatározott időtartammal megegyező időtartamra, amely legfeljebb négy évre szól. A „Talent Passport” tartózkodási és munkavállalási engedélyként funkcionáló okmányt az országosan akkreditált felsőoktatási intézményben legalább mesterfokozattal egyenértékű és ehhez hasonló oklevéllel rendelkező szakképzett munkavállalók igényelhetik.

A Ceseda jogszabályban a menedékjog és menekültstátusz kérdéseit a Code de l'asile (menekültjogi jogszabály) szabályozza. Ez a rendelet határozza meg azokat a feltételeket és eljárásokat, amelyekkel egy személy menedékjogot vagy menekültstátuszt kaphat Franciaországban.

A menedékjog azon a minden emberre vonatkozó jogon alapul, hogy bárki menedéket találhat az őt érintő fenyegetésekkel és üldöztetésekkel szemben. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának a 14. cikkelye kimondja: „Az üldöztetéssel szemben mindenkinek joga van más országokban menedékjogot kérni és menedékjogot élvezni” (Déclaration Universelle des Droits de l'Homme). Az 1951. évi Genfi Egyezmény és annak 1967. évi jegyzőkönyve mindezt a védelmet a nemzetközi közjogba is átültette, meghatározta a menekült nemzetközi jogi fogalmát, megállapította

a menekültek jogait és az államok velük szemben fennálló kötelezettségeit. Az egyezmény tartalmazza a visszaküldés tilalmát, amely kimondja, hogy a menekültet nem szabad olyan országba visszaküldeni, ahol az életét vagy a szabadságát súlyos veszély fenyegeti (European Union Agency for Asylum, 2016).

A menedékjogi folyamatokkal, azok elbírálásával és érvényesítésével Franciaországban az „Ofpra” intézet foglalkozik. A Francia Menekültügyi és Hontalan Személyek Védelmi Hivatala (Ofpra – Office français de protection des réfugiés et apatrides) közigazgatási és pénzügyi autonómiával rendelkező közintézmény, amely a menekült, hontalan személy és kiegészítő védelmi jogállás elismerésére vonatkozó francia jogszabályok, valamint európai és nemzetközi egyezmények alkalmazásáért felelős és fontos szerepet játszik a menedékjog és a hontalanság védelmében. Ez az intézet vizsgálja és dönt a menekültstátusz iránti kérelmekről. Menekültstátuszt azok a személyek kaphatnak, akiket a hazájukban politikai, vallási, faji vagy egyéb okok miatt üldöznek. Az Ofpra a hontalan státusz iránti kérelmeket is bírálja azok esetében, akik nem rendelkeznek semmilyen állampolgársággal vagy nemzetközi védelemmel, illetve néha más védelmi státuszokat is megadhat olyan személyeknek, akik nem kvalifikálnak a menekültstátuszra vagy a hontalan státuszra, de mégis veszélyben vannak a hazájukban.

Az Ofpra független intézmény, amely nem része a francia kormánynak vagy más kormányzati szervezeteknek, függetlensége biztosítja, hogy objektív és méltányos döntéseket hozzon a menedékjog és a hontalanság ügyében. Az intézet kapcsolatban áll más hatóságokkal és civil szervezetekkel, hogy információkat gyűjtsön és körültekintő elemzés alapján döntsön a kérelmekről. Nemzetközi szinten is együttműködik más országok menedékjogi hatóságaival és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságával a menekültügyi kérdések kezelése és a védelem terén.

Az Ofpra honlapján közzétett adatok alapján (ofpra.gouv.fr) látható, hogy 2022-ben közel 131 000 nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be az intézményhez. Az adatok az előző évhez képest 27%-os növekedést mutatnak és a 2019-es, a covid járványhelyzet előtti utolsó évhez közeli szinten állnak.

Afganisztán immár ötödik éve a vezető származási ország a menedékkérők körében, több mint 17 000 első kérelemmel (+37% az előző évhez képest), ezt követi Banglades (8 600), Törökország (8 500), Grúzia (8 100) és a Kongói Demokratikus Köztársaság (5900). A tengerentúli területekről érkező menedékjogot kérelmezők körében is enyhe emelkedő tendencia figyelhető meg. Amerika francia területeiről (4420 kérelem, azaz + 5%) és Mayotte-ról (4020 kérelem, azaz + 8%) nyújtottak be nagyobb arányban kérelmeket.

A menedékkérőnek kérelmét két intézményhez kell benyújtania, a prefektúra (területi közigazgatási egység) hivatalához és az Ofpra intézetéhez, amely kérésének indokait tanulmányozza.

A prefektúra ellenőrzi a menedékjog iránti kérelem feldolgozásának feltételeit és elvégzi a menedékkérő személyének ellenőrzéséhez az egyezményt aláíró államok közös Eurodac adatbázisát használva. Amennyiben semmi nem akadályozza a menedékjog iránti kérelem további vizsgálatát, a menedékkérő írásban franciául megfogalmazza a menedékjog iránti kérelmét, majd az Ofpra legfeljebb 6 hónapos határidőn belül döntést hoz az érintett személy részletes meghallgatásra történő beidőzéséről.

2022-ben az intézmény 134 ezer esetben hozott döntést, a pozitív elbírálás aránya az év összes határozatához viszonyítva 29% volt (Ofpra, 2023).

Franciaországban a menedékkérők a kérelem feldolgozási időszaka alatt 2015 óta menedékkérői támogatásban részesülnek. A menedékkérői juttatás (ADA – allocation pour demandeur d’asile) 6,80 €/nap (207 €/hónap) vagy 14,20 €/nap (432 €/hónap), ha az egyén nem kapott ingyen szállást. 18 év alatti fiataloknak és gyermekeknek ez a támogatás nem juttatható (service-public.fr).

Bevándorló gyermekek Franciaországban

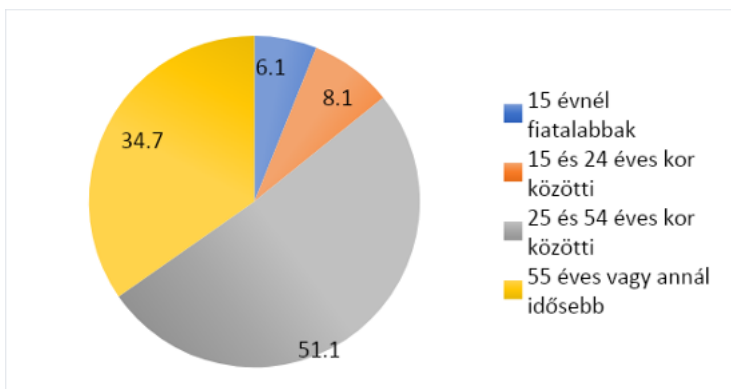
Az erkölcsi-etikai elvek mellett a gyermekek országpolitikai szempontból is a bevándorlás egyik legfontosabb csoportját képezik, hiszen ők azok, akiknek iskolai integrációja meghatározza az ország hosszú távú társadalmi és gazdasági sikereit, és befolyásolja annak jövőjét és sokszínűségét.

2022-ben a Franciaországba bevándorló népesség legnagyobb részét, 51,1%-át a 25 és 54 év közötti korosztály tette ki (ld. 2. ábra). A bevándorlók 6,1%-a 15 év alatti, 8,1%-a 15 és 24 év közötti fiatal volt. A bevándorló népesség életkor szerinti bontását a következő diagramon figyelhetjük meg:

2. ábra:

A bevándorló népesség életkor szerint 2022-ben (%)

Forrás: saját szerkesztés, az Insee népszámlálások és népességbecslések alapján (Insee, 2023c)

A bevándorló gyermekek közoktatásbeli integrációjának terén Franciaországban számos nehézséggel kell megküzdeniük az oktatási intézményeknek és a diákoknak egyaránt. Ezek közé tartoznak első sorban a nyelvi nehézségek.

Sok bevándorló gyermek nem beszéli a francia nyelvet vagy csak korlátozottan tudja kifejezni magát. Ez jelentős akadály lehet az oktatásban való részvétel és az anyanyelvi diákokhoz való kapcsolódás és szociális beilleszkedés szempontjából. Megfigyelhető azonban, hogy a családban jól strukturált anyanyelvismerettel rendelkező, anyanyelvüket már jól beszélő diákoknak nem ez okozza a legnagyobb nehézséget. A két nyelv érintkezése önmagában nem okoz különösebb problémát a gyermekeknek (Nonnon, 1991). Cummins elmélete szerint az anyanyelv fejlettségi szintje meghatározza a második, tanult nyelv fejlettségét is. Azoknál a gyermekeknél, akik az iskolát

szilárd anyanyelvi alapokkal kezdik, nagyobb mértékben fejlődik az olvasási képességük az iskolában használt nyelven, mint azoknál, akik ezzel az előzetes tudással nem rendelkeznek. Az első nyelv bizonyos fejlettségi szintjén a második nyelv bevezetése mindkettő fejlődését potenciálisan elősegíti (Cummins, 2001).

A nyelvi akadályok mellett a kulturális különbségek is okozhatnak nehézségeket az integráció folyamatában. A bevándorlók más kultúrából érkezhetnek, és különböző kulturális szokásokkal és háttérrel rendelkezhetnek. Ezek a különbségek jelentkezhetnek az iskolai viselkedés, a tanulási stílusok vagy a hétköznapi interakciók terén (Bornstein et al., 2020).

Vallási különbségek is szerepet játszhatnak az iskolai integráció nehezítésében. Az iskola szokásrendszere, étkezési vagy öltözködési szokásai nem feltétlenül felelnek meg minden vallási hagyománynak. Az iskolákba való beilleszkedés során a kulturális különbségek miatt így alkalmazkodási nehézségek merülhetnek fel, melyek annál nagyobbak, minél különbözőbb normákkal, szokásokkal rendelkeznek a csoport tagjai (Choquet, 2017).

Többek között ezen különbségek ürügyén a bevándorló gyermekek gyakran szembeüthetnek előítéletekkel és esetleges diszkriminációval, ami negatívan befolyásolhatja az iskolai teljesítményüket és társadalmi beilleszkedésüket. Kiemelt figyelemre szoruló például a menekült gyermekek, akik különösen sebezhetőek lehetnek, és speciális támogatást igényelhetnek az oktatásban való részvételhez.

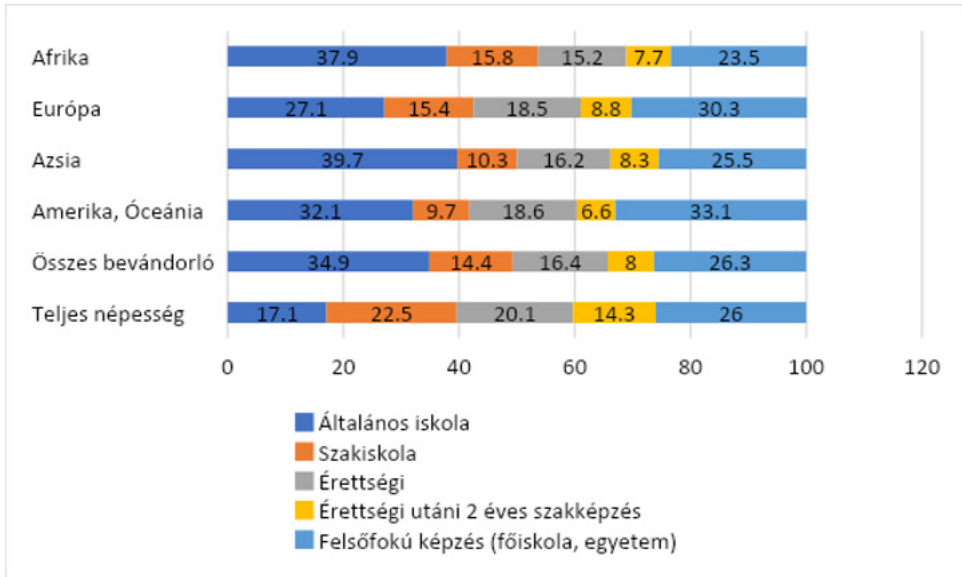
A bevándorló családoknak a szociális kihívásokkal is szembe kell nézniük. Sokan közülük alacsony jövedelműek vagy hátrányos helyzetűek, nagy részük nehéz körülmények között él. Ennek következtében a gyermekek tanulási környezete és a tanulás otthoni támogatása is nehézségekkel, kihívásokkal járhat, valamint akadályt jelenthet a gyermekek iskolai előmenetelében és sikereiben (Ichou, 2014; Cusset et al, 2015; Institut National d'Études Démographiques, 2016). Bár a bevándorlók gyermekei átlagosan hátrányosabb helyzetben vannak, mint a többi tanuló, a középiskolai sikerességük mégis nagyon egyenlőtlen a családi háttérük jellemzőitől függően is: ha összehasonlítjuk őket egymással, még mindig akkor a legnagyobb az esélyük a sikerre, ha a családjuk nagyobb kulturális tőkével rendelkezik. A kutatások szerint sikerük ráadásul nem független a testvérek számától sem, ugyanis háromnál több gyermek esetén a testvérek számának növekedésével romlik az iskolai előmenetelük és a teljesítményszintjük (Caille et al, 2016).

A bevándorlókat körülvevő családi- és szociokulturális közeg tehát meghatározó az iskolai sikeresség tekintetében. A külföldről érkezők legmagasabb iskolai végzettsége azonban földrajzi származás alapján is különbségeket mutat. A franciaországi, átlagos lakhatással rendelkező 15 és 64 év közötti bevándorlók adataiból látható, hogy a legalacsonyabb iskolai végzettséget az Ázsiából (39,7%) és Afrikából (37,9%) érkezők szerezték meg, míg a legmagasabb, főiskolai vagy egyetemi végzettséggel az Amerikából, Óceániából (33,1%) és az Európából (30,3) származók rendelkeznek (ld. 3. ábra).

3. ábra

A bevándorlók képzettségi szintje földrajzi származás szerint Franciaországban (%)

Forrás: saját szerkesztés, az Insee felméréseinek adatai alapján (Insee, 2022)

A kutatások azt mutatják, hogy sokszor a nyelvi képességek hiányának vagy elégtelenségének köszönhetően a bevándorló diákoknak rosszabbak a teljesítményei az alapszintű és középszintű iskoláztatásban (OCDE, 2015).

A munkakeresés nehézségei továbbra is nagyobb mértékben érintik a bevándorló származású fiatalokat, különösen az Afrikából érkezőket. Az afrikai bevándorlók körében magasabb a munkanélküliségi- és alacsonyabb a foglalkoztatási ráta, különösen a nők esetében. A bevándorlók 14%-a munkanélküli, ami majdnem kétszerese a Franciaországban született emberek munkanélküliségi rátájának. A különbségeket leginkább a társadalmi-, gazdasági nehézségek, az iskolai képzettség- és a karrierlehetőségek hiánya, valamint a szakképzéshez való nehezebb hozzáférés magyarázza. Azonban még akkor is, ha ezeket a tényezőket semlegesítjük, a munkanélküliség kockázata továbbra is magasabb a bevándorlók leszármazottai körében (Observatoire des Inégalités, 2019; Insee, 2019). A különbség oka lehet a megkülönböztetés, ezért fontos a diszkrimináció elleni küzdelem erősítése, az integráló programok hatékonyságának növelése, előmozdítása a foglalkoztatás, oktatás és lakáspolitikai területén, valamint szükség lenne városrészekre vonatkozó konkrét intézkedésekre és a bevándorlók és leszármazottaik nagyobb politikai képviselőit (Insee, 2019).

A bevándorló gyermekek sikerének biztosítása érdekében a folyamatos erőfeszítések mind az iskola, mind a tanulásban résztvevők, mind a társadalom szempontjából elengedhetetlenek. A fent említett nehézségek áthidalása érdekében a francia oktatási rendszer számos intézkedést és programot vezetett be, ám ezek hatékonysága sok esetben megkérdőjeleződik.

Bevándorló gyermekek az oktatási rendszerben

A bevándorló gyermekek iskolai integrációjának kiemelt szerepe, megértése és támogatása nemcsak Franciaország, hanem az egész világ számára létfontosságú, hiszen azok a gyermekek, akik ma az iskolapadokban ülnek, holnap a jövő társadalmának, gazdaságának és kultúrájának formálói lesznek.

Franciaországban, csakúgy, mint a gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezmény további 193 államában az oktatáshoz való jog mindenki számára biztosított kell, hogy legyen (Convention internationale relative aux droits de l'enfant; Rapporteur spécial sur le droit à l'éducation, 2013: 25.§). Az állam országos, regionális és nemzetközi szervezetekkel együttműködve vitathatatlan erővel próbálja ellátni a feladatát ezen a területen. Fontos megemlítenünk azt is, hogy az iskoláztatás kapcsán a franciaországi jogrend bármilyen megkülönböztetés tilalmát írja elő (Valette, 2018).

A közoktatás témájában azonban a migráns háttérű gyermekek oktatáshoz való jogáról és a hatóságok ebből eredő kötelezettségeiről ritkábban esik szó, mint a tan-kötelezettség tiszteletben tartásáról, az oktatás szabadságáról és az oktatáshoz való jog történetéről (Kissangoula, 2008).

Több nemzetközi és nemzeti szervezet által megerősítést nyert az a feltételezés, hogy a francia oktatási rendszer nem mindig tartja tiszteletben az oktatáshoz való jogot, különösen a bevándorló és fogyatékkal élő gyermekek esetében. Ezek a problémák a főként mélyszegénységből és társadalmi bizonytalanságból eredő nehézségekkel küzdő fiataloknál figyelhetők meg és nemcsak a migrációs háttérrel rendelkező gyermekeket érintik, hanem a francia gyermekeket is.

A menekült státuszban lévő személyek vagy menekültek számára a menekülttáborok nyújtanak átmeneti szállást, védelmet és humanitárius segítséget. Céljuk, hogy biztosítsák a menekültek számára az alapvető életfeltételeket, mint például élelem, víz, szállás és orvosi ellátás, valamint lehetőséget adjanak jogi eljárások lefolytatására és a menekültstátusz elnyerésére. A bevándorlók és menekültek helyzete szorosan összefonódik ezen ideiglenes szálláshelyek működésével és körülményeivel. Az iskolai nevelésből, -oktatásból való kimaradás leginkább a menekülttáborok helyzetéből és a tömegközlekedés hiányából erednek (Valette, 2018). A Gyermekjogi Bizottság felülvizsgálata alapján jelenleg Franciaországban az iskoláztatással kapcsolatos hiányosságok szinte kizárólag a fogyatékossgal élő és a rendkívül kiszolgáltatott helyzetben lévő (pl. bevándorló) gyermekeket érintik (Gyermekjogi Bizottság, 2016, pp. 57–60. és 71. §, CEDS Autisme Europe c. France, 2004; Action européenne des handicapés contre France, 2013).

A fiatal felnőtteket vagy az iskoláskorú gyermekek szüleit gyakran jogaikról való tájékoztatatlanságuk és szociokulturális akadályok gátolják jogaik érvényesítésében, ezért különösen fontos az egyesületek szerepe a jogok tudatosításában.

Integrációs programok Franciaországban

Az országba érkező bevándorlók integrációja nem csak az egyéni jövők szempontjából fontos, hanem hozzájárul Franciaország társadalmi kohéziójához és gazdasági fejlődéséhez is. A következőkben tekintsük át milyen integrációs programok és intéz-

kedések segítik elő a bevándorlók társadalmi és iskolai integrációját ebben a sokszínű országban.

A következőkben megvizsgáljuk azokat az innovatív programokat és gyakorlatokat, amelyek segítik a bevándorlók sikeres iskolai integrációját és pályafutását, és bemutatjuk azokat a kihívásokat, amelyekkel mind a politikai döntéshozóknak, mind az érintett családoknak és diákoknak szembe kell nézniük.

Franciaországban számos intézkedés és program létezik a bevándorlók társadalmi integrációjának elősegítésére. Ilyenek például az integrációs szerződések, amelyek a bevándorlókat kulturális és nyelvi ismeretek megszerzésére kötelezik.

A köztársasági integrációs szerződés (CIR – Contrats d'intégration républicaine) a francia állam és minden olyan nem európai külföldi között jön létre, aki Franciaországban tartózkodik és tartósan ott kíván letelepedni. Az aláírónak vállalnia kell, hogy érdekelő képzésben vesz részt a francia társadalomba való beilleszkedés elősegítése érdekében. Az állampolgári képzés körülbelül 4 hónapon keresztül heti 4 nap tart és a lehetővé teszi a résztvevőknek a köztársasági értékek és a francia társadalom életszabályainak elsajátítását. A képzés alól csak azok kapnak mentességet, akik legalább 3 tanéven keresztül tanulmányaikat francia középfokú oktatási intézményben végezték vagy minimum 1 tanéven keresztül francia felsőoktatási intézmény hallgatói voltak Franciaországban (service-public.fr).

A programot Franciaországban a Francia Bevándorlási és Integrációs Hivatal, az Office Français de l'Immigration et de l'Intégration (OFII) nevű intézmény szervezi és felügyeli. Az OFII a francia belügyminisztériumhoz tartozik, és felelős a bevándorlással kapcsolatos és integrációs ügyek koordinálásáért és kezeléséért az országban. Az OFII a bevándorlók számára számos szolgáltatást kínál a CIR programon kívül. Céljuk a bevándorlók segítése a francia nyelv megtanulásában, az állampolgársági ismeretek elsajátításában, valamint a francia társadalomba való beilleszkedésben.

Az általános integrációs képzés segítséget nyújt a Franciaországba érkezettek számára, hogy felkészüljenek a francia társadalomba való beilleszkedésükre. A program egy félnapos integrációs programmal kezdődik. Ez egy közös tájékoztatóval indul, amely bemutatja a franciaországi életet, annak kihívásait és a hozzá kapcsolódó szolgáltatásokat. Ez a rész egy 15 perces film vetítése köré szerveződik, amely „Együtt élni Franciaországban” címet viseli. Az előadás a hallgatóság igényeitől függően tolmácsok jelenlétében zajlik; célja, hogy felhívja a figyelmet az integrációs folyamatra, valamint a befogadási és integrációs szerződés céljaira. Az OFII-ban szervezett egyéni interjúk alatt a szerződés részletes bemutatására is sor kerül azon a nyelven, amelyet az érintett megért.

Az integrációs program „Polgári képzési napja” lehetővé teszi az újonnan érkezőknek, hogy megismerjék a francia társadalmat, megértsék és elsajátítsák a köztársaság értékeit és intézményeit, valamint a franciaországi élethez kapcsolódó jogokat és kötelességeket. Mindezt hétköznapi példákkal is illusztrálják a szervezők, mint a férfiak és nők közötti egyenlőség, a szekularizmus, a jogállamiság, az alapvető szabadságjogok, az emberek és a tulajdon biztonsága, valamint az állampolgárság gyakorlása. Az „Élet és munkavállalás Franciaországban” képzési napon való részvétel szintén kötelező. Ennek célja, hogy az újonnan érkezett külföldiek hasznos információkhoz jussanak a franciaországi letelepedésük során teendő fontos lépésekről. A program szeretne

eligazodást nyújtani a helyi közszolgáltatási rendszerben és elősegíteni a bevándorlók gyorsabb önállóság elérését. A képzési modul hat területet tárgyal részletesen: letelepedés Franciaországban, egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, szociális jogok, oktatás és iskoláztatás, lakhatás és foglalkoztatás.

A szervezők különös figyelmet fordítanak a franciaországi foglalkoztatásra, valamint azokra a sajátos nehézségekre, amelyekkel az újonnan érkezők találkozhatnak a munkához jutás során és segítséget nyújt az álláskeresés módszereinek, gyakorlatának megismerésében és az illetékes szervek, intézmények felkeresésében.

Minden olyan személy, aki menedékjogot kap, támogatásban részesül a franciaországi integrációjának előmozdításában. Az állam és a menekült között létrejött befogadási és beilleszkedési szerződésen (CAI), valamint a menekült szükségleteihez igazított képzésen, különösen nyelvi képzésen alapul. A bevándorlónak ugyanis, amennyiben a Közös Európai Nyelvi Referenciakeret A1-es szintje alatti eredményt ért el a kötelező francia nyelvmérleti teszt során, nyelvi képzésen is részt kell vennie (ofii.fr). A képzés átlagos időtartama körülbelül 240 óra. A kurzusok általános célja az önállóság megszerzése a francia nyelv tanulásában és elsajátításában. A bevándorlók profiljuktól, szintjüktől, szükségleteiktől és személyes vagy szakmai kötelezettségeiktől függően nyelvi továbbképzésben vesznek részt. Szükség esetén intenzív és esti és/vagy szombati kurzusokat is szerveznek a résztvevőknek. A nyelvi képzés végén a francia nyelvi alapidiploma (DILF) megszerzéséről tanúsítványt állítanak ki, amely tartalmazza az elvégzett órák számát és az értékelő teszteken elért eredményeket (Ministère de l'Intérieur, 2015)

A Parcours d'Intégration Républicaine (PIR) program a francia társadalomba való beilleszkedés átfogó támogatását nyújtja. Ez a köztársasági integrációs program olyan, nem uniós országokból érkező újonnan érkezők számára készült, akik tartósan Franciaországban kívánnak letelepedni, és már megszerezték első tartózkodási engedélyüket. A program magában foglalja a nyelvtanfolyamokat és a francia kultúra ismeretének oktatását is, célja a köztársaság értékeinek és elveinek megértése, a francia nyelv tanulása, a társadalmi és szakmai integráció és az önállóság kiépítése. Az OFII által szervezett program keretében a bevándorlóknak lehetőségük van tanácsadóval való találkozásra is (refugies.info/fr), aki az integráció kapcsán segíti és tanácsokkal látja el az arra rászorulókat.

A franciaországi Agence Nationale de Lutte Contre l'Illettrisme (ANLCI), az írástudatlanság elleni küzdelem nemzeti ügynöksége olyan programokat szervez, melyek segítséget nyújtanak azoknak az állampolgároknak és bevándorlóknak, akik olvasni és írni tanulnak vagy akiknek szükségük van az olvasási és írási képességeiket fejlesztésére.

Írástudatlannak azokat az embereket nevezzük, akik még az oktatás után sem rendelkeznek olyan alapvető készségekkel (olvasás, írás, számítás), amely elegendő ahhoz, hogy önállóan megbirkózzanak a mindennapi élet gyakori helyzeteivel. Nehézséget okoz nekik például egy bevásárlólista elkészítése, egy gyógyszeres használati utasítás vagy egy biztonsági figyelmeztetés elolvasása, vagy egy csekk megírása, stb.

Az analfabetizmus azokra az emberekre vonatkozik, akik soha nem jártak azelőtt iskolába. Számukra ebben az esetben a tanulás első szintjére való belépésről van szó (anlci.gouv.fr/Illettrisme).

Az írástudatlanság minden területen, minden korosztályban, az élet minden területén megtalálható és összességében a franciaországi lakosság 7%-át érinti.

Az írástudatlanok fele 45 év feletti, az írástudatlanság aránya a legidősebb korcsoportokban a magasabb: a 18–65 évesek 5%-a, míg az 50 év felettiak csaknem 15%-a érintett a problémában. A nemek eloszlását vizsgálva elmondható, hogy a férfiak aránya (9%) ebben a tekintetben magasabb, mint a nők (6%) (ANCLI, 2018).

Az írástudatlanság elszigetelheti az egyént és akadályozhatja a társadalmi integrációt, a foglalkoztatáshoz való hozzáférést és a szakmai mobilitást. Az ANCLI ügynökség szervezett programokkal ebből a helyzetből szeretné kiségiteni az érintett embereket és megfelelő megoldásokat kínál arra, hogy a tanulási folyamatokat újra elkezdve sikeresen legyőzzék ezeket az akadályokat. Ezek a programok azoknak az újonnan érkezett bevándorlóknak kínálnak támogatást, akik nem rendelkeznek a szükséges alapkészségekkel, ismeretekkel vagy nyelvtudással a társadalomba való integrációhoz, beleértve az oktatást is.

Iskolai integráció Franciaországban

A francia közoktatási rendszer állami finanszírozású ingyenes oktatást biztosít minden diáknak, beleértve a bevándorlókat is. Az iskoláztatás kötelező és ingyenes 3 éves kortól 16 éves korig.

A francia oktatási rendszer számos programot kínál a bevándorló gyermekek iskolai integrációjának elősegítésére, például megszervezi a nyelvi támogatást a külföldről érkezők részére vagy különórákat biztosít a számukra.

A bevándorlók iskolai integrációját célzó szervezett programok közül mindenképp meg kell említeni a CLIN (Classes d'Initiation pour les Nouveaux Arrivants) programot. Ez a program az újonnan érkezett bevándorló diákoknak kínál speciális osztályokat és támogatást a francia nyelv elsajátításához és az iskolai beilleszkedéshez.

A nem francia anyanyelvűek bevezető osztálya olyan általános iskolai osztály, amelyet a Franciaországba nemrég érkezett, nem francia anyanyelvű tanulók számára tartanak fenn. A program hosszú múltra tekint vissza, az első bevezető osztályt Haute-Vienne-ben hozták létre 1968 szeptemberében. „Franciaországba újonnan érkezett diák” alatt azt a gyermeket értjük, aki az előző tanévben nem járt Franciaországban iskolába (nem francia vagy francia anyanyelvű), és aki az iskolai követelmények tekintetében nem rendelkezik kellő ismerettel ahhoz, hogy azonnal normál tantervi osztályba lehessen integrálni. A tanulókat a helyi oktatási hatóság utalja ebbe az osztályba.

A témával kapcsolatban különböző jelentések arra hívják fel a figyelmet, hogy az érintett diákok egyre idősebb korban érkeznek Franciaországba, és származási országukban alig vagy egyáltalán nem tanulnak iskolában. A nehézséget tovább fokozza a szóban forgó tanulók nagyfokú heterogenitása a származási ország és iskolai végzettség tekintetében (Delarue, 2005).

Az iskolai integrációt elősegítő programok közül az UPE2A (Unité Pédagogique pour Élèves Allophones Arrivants) is azoknak a diákoknak szól, akik nem beszélnek a francia nyelvet, vagy csak korlátozottan tudják használni azt. Ez a program speciális nyelvi támogatást és beilleszkedést kínál az ilyen nehézségekkel küzdő diákok számára és legtöbbször bevándorlóknak vagy menekülteknek segít az iskolai integráci-

óban. A programokat általában az általános- vagy középiskolákban szervezik meg és elsősorban nyelvi támogatást nyújtanak az arra rászorulóknak. Az UEPA programok célja az érkező diákok francia nyelvi készségeinek fejlesztése. A programok különféle nyelvtanfolyamokat és órákat kínálnak, amelyek segítenek a diákoknak a francia nyelv megtanulásában és az iskolai feladatok megértésében (Escoffier, 2021).

Az UE2A esetében bár a nyelvi képzésen van a hangsúly, de a programok során gyakran kiemelt figyelmet fordítanak a diákok kulturális érzékenyítésére is. Ez magában foglalja az olyan témák megvitatását, mint a francia kultúra, az életmód és a társadalom, hogy segítsék a diákokat az új környezet és kultúra megértésében. A programok az iskolai életbe való beilleszkedést is elősegítik. A diákoknak segítenek megérteni a francia iskola rendszerét, az osztályok működését, az iskolai elvárásokat és az intézményi szabályokat. Gyakran személyre szabott oktatást nyújtanak a diákoknak, figyelembe véve az egyéni tanulási szükségleteket és készségeket, mely lehetővé teszi számukra, hogy hatékonyan fejlődjenek a saját tempójukban (Charpentier & Graffeuil, 2016).

A programoknak része lehet szociális támogatás is, mely történhet például tanácsadás vagy mentori programok formájában. Ez segít a nyelvet nem jól beszélő és a francia kultúrát nem ismerő diákoknak megbirkózni az iskolai és más személyes kihívásokkal.

Ezeken kívül a Franciaországba érkező diákok és családjaik olyan támogató szolgáltatásokat is igénybe vehetnek, mint például pszichológiai támogatás, iskolai tanácsadás az oktatási rendszerről való tájékoztatás. Bizonyos esetekben, például a menekült vagy hátrányos helyzetű diákok esetében, speciális oktatási programokat hoznak létre az integráció elősegítése érdekében.

„Az iskola megnyitása a szülők előtt gyermekeik sikere érdekében” (OEPRE – Ouvrir l'école aux parents pour la réussite des enfants) a CIR integrációs program kiegészítő projektje. 2008 óta a Belügyminisztérium Integrációs és Allampolgársághoz való hozzáférési Igazgatósága (DIAN) és a Nemzetoktatási Minisztérium Iskolai Oktatási Főigazgatósága (DGESCO) által kezelt és finanszírozott rendszer hozzájárul a gyermekek iskolai sikerességének javításához azáltal, hogy a szülők számára segítséget nyújt a francia nyelv alapjainak elsajátításában (értés, beszéd és írás), a köztársaság értékeinek és azok érvényesülésének megismerésében, valamint az iskola működésének és a tanulókkal és a szülőkkel szembeni elvárásainak ismertetésében. A 60–120 órás, bontott csoportokban szervezett OEPRE képzés iskolákban, főiskolákban és középiskolákban zajlik, hét közben olyan időszakban, mikor a lehető legtöbb szülőt tudják fogadni. Az órákat elsősorban olyan speciális képzésben tanító tanárok adják, akik az érkező tanulók oktatási egységeiben dolgoznak (UPE2A), illetve olyan iskolai- és középiskolai tanárok, oktatók, akik szakszerű francia nyelvi képesítéssel rendelkeznek a témában. Az érdeklődők weboldalon (www.bonjourbonjour.fr) és telefonos applikációkon keresztül tájékozódhatnak a programok részleteiről, időpontjairól és helyszíneiről.

2021 és 2022 között 16 863 szülő (az újonnan érkezett külföldiek 37,09%-a) vett részt a megszervezett 1079 OEPRE workshop egyikén. A résztvevők 87%-a nő volt (immigration.interieur.gouv.fr).

A bevándorlók szüleinek integrációja azért rendkívül fontos a gyermekek iskolai integrációs folyamatában, mert a szülőknek jelentős szerepük van a gyermekek iskolai sikerében és motivációjában. Ha a szülők tisztában vannak az iskolarendszer funkciójával, működésével és elvárásaival, könnyebben tudják támogatni a gyermekeiket az iskolai feladatok elvégzésében és a tanulásban. Az iskolai közösségben való aktív részvétel segíthet a szülőknek jobban megismerni az iskolai rendszert és az oktatási folyamatot. A szülők bevonása az iskolai eseményekbe és a szülői értekezletekbe elősegíti az iskolai partnerséget és együttműködést, melynek közös célja a tanulók támogatása az iskolai és otthoni környezetben egyaránt.

Az iskolai integráció során a nyelv elsajátítása mellett fontos, hogy a szülők megértsék az ország kulturális szokásait és társadalmi normáit is. Ez segít abban, hogy a gyermekek jobban beilleszkedjenek és jobban megértsék környezetüket, az őket körülvevő világot.

A szülők példaképként állnak gyermekeik előtt. Ha a szülők is elkötelezettek az oktatás iránt és értékelik, becsülik azt, a gyermekek is nagyobb valószínűséggel lesznek motiváltak az iskolai tanulás során.

Összességében a bevándorlók szüleinek oktatása és támogatása az iskolai integráció kapcsán kulcsfontosságú a gyermekek sikeréhez és a családok jobb beilleszkedéséhez az új környezetbe. A szülők támogatása hozzájárulhat a gyerekek sikeres oktatási pályafutásához és az integrációhoz az új közösségben.

A felsorolt programok célja, hogy hozzájáruljanak a bevándorlók sikeres integrációjához Franciaországban, és segítsenek jobb esélyeket teremteni számukra az oktatás, munka és társadalmi élet területén. Az intézkedések szintén szeretnék elősegíteni a társadalmi kohéziót és az esélyegyenlőséget az országban élő különböző kultúrájú és származású emberek között.

Ezen a néhány példán keresztül jól látható, hogy a francia politika- és intézményrendszer kiemelt feladatként tartja számon a francia társadalomba, közegbe, iskolába érkező külföldi bevándorlók és menekültek megsegítését és integrációjukat. Az ilyen jellegű integrációs programok célja a bevándorló diákok sikeresebb beilleszkedése Franciaországban. Fontos megjegyezni azonban, hogy a látszólag minden részletre kiterjedő rendszer működése nem mindenhol működik kellő hatásfokkal, az integráció folyamata ezekben az esetekben esetlegessé válik.

Minden erőfeszítés ellenére azonban egyes intézményekben az integrációs programok, a külföldről érkezett gyermekek nyelvi oktatásának és kulturális támogatásának hiánya vagy elégtelensége nehezítheti az oktatásba való beilleszkedést. Az oktatók esetenként nincsenek kellőképpen felkészülve a bevándorló gyermekek oktatására és integrálására, ami szintén problémákat okozhat az oktatási és integrációs folyamatokban (Raillard, 2020). Bizonyos városokban és városrészekben magasabb a bevándorlók aránya, ami szegregációhoz vezethet és csökkentheti a kulturális és szociális integrációt (Insee, 2016; Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer, 2020).

Összefoglalás

A bevándorlás az egyik legsürgetőbb és legkomplexebb kihívások közé tartozik a modern társadalmak számára, mely hatással van a gazdasági, társadalmi és kulturális

dimenziókra egyaránt. Franciaország, mint az Európai Unió egyik legnagyobb bevándorlóországa, különösen fontos szerepet játszik ebben a tekintetben.

Franciaország számos politikai intézkedést és programot vezetett be az integráció elősegítése érdekében a bevándorló gyermekek és családok számára. Ezek között találhatók polgári, társadalmi integrációs programok a mindennapi életbe való beilleszkedésre és nyelvi programok, melyek segítséget nyújtanak a bevándorló gyermekeknek megtanulni a francia nyelvet és így könnyebben beilleszkedni az iskolai környezetbe és az oktatási folyamatba.

Ezen intézkedések és programok célja, hogy segítsék a bevándorló gyermekeket sikeresen integrálódni a francia oktatási rendszerbe, és biztosítsák számukra az esélyegyenlőséget az oktatás terén. A rendszer folyamatos fejlesztése és az integráció támogatása kulcsfontosságú ahhoz, hogy a bevándorló gyermekek sikeresen vegyenek részt az iskolai oktatásban és megfelelően be tudjanak illeszkedni a francia társadalomba.

A bevándorlók és menekültek jelentős része alacsony képzettséggel rendelkezik, és nehezebben talál munkát, ami gazdasági kihívásokat jelent az ország számára, különösen a munkanélküliség és a szegénység területén. Ezen kihívások kezelése érdekében Franciaország folyamatosan ellenőrzi és fejleszti az erre irányuló politikai és társadalmi intézkedéseket, programokat. Ezek a kérdések és problémák azonban továbbra is központi helyet foglalnak el mind a francia közvéleményben, mind a különböző gazdasági és politikai megközelítésekben.

A kutatások azt igazolják, hogy az oktatáspolitikának valódi hatása lehet az integrációra, ezért nagyon fontos, hogy az országok felismerjék, sokat kell tenniük a helyzet javítása érdekében. A változás elérése érdekében nagy erőfeszítésekre van szükség, és a társadalom, a közösség egységes összefogása elengedhetetlen ahhoz, hogy előrelépést érjenek el az iskolai integráció terén. A politikai, gazdasági és társadalmi intézkedések felülvizsgálata, fejlesztése és a közösség erőfeszítései elkerülhetetlenek annak érdekében, hogy valódi előrelépés legyen tapasztalható az iskolai integráció terén. Az integráció előmozdítása az egyén megsegítésén túl az egész társadalom érdekét szolgálja és hozzájárul a társadalmi egyenlőség és harmónia, valamint a kulturális sokszínűség megteremtéséhez, amely mindenki számára jobb jövőt biztosíthat.

IRODALOM

- ANCLI -- Agence Nationale de Lutte Contre l'Illettrisme (2018). *L'évolution de l'illettrisme en France*. <http://www.ancli.gouv.fr/Illettrisme/Les-chiffres/Niveau-national/L-enquete-Information-et-Vie-Quotidienne>
- Bonjour Bonjour – Trouvez la formation qu'il vous faut pour apprendre le français <https://www.bonjourbonjour.fr/>
- Bornstein, M.H., Bohr, Y. & Hamel, K. (2020). Immigration, acculturation, et pratiques parentales. In Tremblay R.E., Boivin M., Peters, RDeV. & Bornstein MH (eds): *Encyclopédie sur le développement des jeunes enfants*. <https://www.enfant-encyclopedie.com/immigration/selon-experts/immigration-acculturation-et-pratiques-parentales>

- Caille, J-P., Cosquéric, A., Miranda, É. & Viard-Guillot, L. (2016). *La réussite scolaire des enfants d'immigrés au collège est plus liée au capital culturel de leur famille qu'à leur passé migratoire*. Insee Références. <https://www.ozp.fr/spip.php?article19720>
- Centre d'observation de la population (2020). *Immigrés et étrangers* <https://www.observationsociete.fr/definitions/immigres-et-etrangers/>
- Charpentier, M. & Graffeuil, J. (2016). La scolarisation des élèves allophones dans le 2nd degré : inclusion en classe ordinaire, accompagnement en unité pédagogique pour élèves allophones arrivants (UPE2A), *Administration & Éducation*, 2016/2 (150), 87-91. <https://www.doi.org/10.3917/admed.150.0087>
- Choquet, S. (2017). *Les modèles d'intégration en Europe*. La Fondation Robert Schuman, Le centre de recherches et d'études sur l'Europe. <https://www.robert-schuman.eu/questions-d-europe/0449-les-modeles-d-integration-en-europe>
- Cummins, J. (2001). La langue maternelle des enfants bilingues. Qu'est-ce qui est important dans leurs études?, *Sprogforum*, 19, 15–20.
- Cusset, P-Y., Garner, H., Harfi, M., Lainé, F.L. & Marguerit, D. (2015). *Jeunes issus de l'immigration : quels obstacles à leur insertion économique?*, France Stratégie. Évaluer, anticiper, débattre, proposer. La note d'analyse, Hors série.
- Decoufflé, A-C. (1998). *Les mots de l'immigration et de l'intégration. Elements de vocabulaire*. Ministère de l'Emploi et de la Solidarité, Direction de la Recherche des Etudes de l'Evaluation et des Statistiques, Centre d'information et de documentation.
- Delarue, F. (2005). Les structures d'accueil pour les enfants étrangers non francophones en âge d'être scolarisés, *Diversité, Les enfants dans la ville*, 141, 119–120. <https://doi.org/10.3406/diver.2005.2422>
- Escoffier, S. (2021). „Enseignement-apprentissage du FLS en dispositifs UPE2A”, *Recherches en didactique des langues et des cultures*, 18-33. <https://doi.org/10.4000/rdlc.9813>
- European Union Agency for Asylum (2016). *Gyakorlati útmutató: A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés*. Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala. https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/Practical_Tools-_Access_To_Procedures-Practical-Guide-HU.pdf.pdf
- Eurostat (2023). *Migration and migrant population statistics*. Immigrants, 2021. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics#Migration_flows:Immigration_to_the_EU_was_2.3_million_in_2021
- Harzoune, M. (2022). *Que représente l'immigration économique aujourd'hui en France?*. Palais de la Porte Dorée: Économie et Immigration. <https://www.histoire-immigration.fr/economie-et-immigration/que-represente-l-immigration-economique-aujourd-hui-en-france>
- Ichou, M. (2014). *Les origines des inégalités scolaires. Contribution à l'étude des trajectoires scolaires des enfants d'immigrés en France et en Angleterre*. Sciences Po, Paris: Thèse de doctorat en sociologie. <https://doi.org/10.3406/diver.2013.3740>
- Insee - Institut national de la statistique et des études économiques (2016). *La localisation géographique des immigrés*. <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2121524>
- Insee - Institut national de la statistique et des études économiques (2019). *Emploi, chômage, revenus du travail*. <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4175267?sommaire=4182950>
- Insee - Institut national de la statistique et des études économiques (2022). *Niveau de diplôme des immigrés et des descendants d'immigrés par origine géographique*, Données annuelles 2022. https://www.insee.fr/fr/statistiques/4187349#tableau-figure1_radiol
- Insee - Institut national de la statistique et des études économiques (2023a). *L'essentiel sur... les immigrés et les étrangers*. <https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212>
- Insee - Institut national de la statistique et des études économiques (2023b). *Population immigrée et étrangère en France, Données annuelles de 1921 à 2022*. <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381757>

- Insee - Institut national de la statistique et des études économiques (2023c). *Population immigrée et étrangère par sexe et âge*. Données annuelles de 1990 à 2022 <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381759>
- Kissangoula, J. (2008). Droit à l'instruction, In Andriantsimbazoniva, J. (dir.), *Dictionnaire des droits de l'Homme* (pp. 532–537), PUF.
- Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer (2020). *La population étrangère en France et dans d'autres pays*. Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer, 18–24. <https://www.immigration.interieur.gouv.fr>
- Ministère de l'Intérieur (2015). *Livret d'information des mairies*. Ministère de l'Intérieur, 12/09/2015. <https://www.interieur.gouv.fr/content/download/87782/681072/file/2015-kit-maires-15-09.pdf>
- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse (2017). *Relations école-famille: Dispositif Ouvrir l'École aux parents pour la réussite des enfants au titre de l'année scolaire 2017*. Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. <https://www.education.gouv.fr/bo/17/Hebdo15/MENE1709979C.htm>
- Nonnon, E. (1991). Difficultés du langage oral et écrit chez les enfants de l'immigration en échec scolaire : quelques éléments d'analyse, In *Enfance* 45(4), 335-354. <https://doi.org/10.3406/enfan.1991.1989>
- OCDE - Organisation de coopération et de développement économiques (2015). *Les élèves immigrés et l'école*. Avancer sur le chemin de l'intégration. Principaux résultats. <https://www.oecd.org/fr/education/Les-eleves-immigres-et-lecole-avancer-sur-le-chemin-de-lintegration.pdf>
- Observatoire des Inégalités (2019). *Chômage des immigrés : le poids des inégalités sociales et des discriminations*. <https://www.inegalites.fr/Chomage-des-immigres-le-poids-des-inegalites-sociales-et-des-discriminations>
- OFII - Office Français de l'Immigration et de l'Intégration: *Le contrat d'intégration républicaine*. <https://www.ofii.fr/procedure/accueil-integration/>
- Ofpra - Office français de protection des réfugiés et apatrides (2023). *Les premières données de l'asile 2022 à l'Ofpra sont disponibles* [Chiffres provisoires]. <https://www.ofpra.gouv.fr/actualites/les-premieres-donnees-de-lasile-2022-a-lofpra-sont-disponibles-chiffres-provisoires>
- Raillard, M. (2020). *L'intégration des enfants primo-arrivants à l'école*. Education, 2020. <https://univ-fcomte.hal.science/hal-02972717/document>
- Réfugiés.info: *Construire votre parcours d'intégration* <https://refugiés.info/fr/dispositif/5f91a254fc-486c0047ef57c9>
- Service Public - Le site officiel de l'administration française: *En quoi consiste l'allocation pour demandeur d'asile (Ada)?* <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F33314>
- Service Public - Le site officiel de l'administration française: *Qu'est-ce que le contrat d'intégration républicaine (CIR)?* <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F17048>
- Valette, M.-F. (2018). Le droit à l'éducation à l'épreuve des migrations en France, *École et migration*, 34(4), 73–92. <https://doi.org/10.4000/remi.11712>

Jogszabályok, rendeletek

- CEDS Autisme Europe c. France, Décision sur le bien-fondé du 4 novembre 2003, §.53.
- Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (Ceseda) https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070158/
- Déclaration Universelle des Droits de l'Homme <https://www.coe.int/fr/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version->
- Rapporteur spécial sur le droit à l'éducation, 2013, § 25.

Integration of immigrant children in public education in France

The integration of immigrant children in public education in France is an important and topical issue that challenges both the French education system and society. In recent decades, migration processes have strongly influenced the demographic composition of French schools, and many immigrant families have been brought into the country. The integration of immigrant children into the French education system poses linguistic, cultural and social challenges for those involved in the process. The education of immigrants is a key issue not only for the education system but also for society as a whole, as it helps to promote diversity and equal opportunities. This study aims to provide a deeper insight into the educational situation of immigrant children in France. It presents the policies and programmes put in place to promote integration and analyses the initiatives and practices that contribute to successful participation in education.

Keywords: immigration, integration, education, equal opportunities